

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Секретариат

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД
Вх. № 725
Дата на подаване: 23. 01. 2018
Пощ. клеймо 18.01.2018

Люксембург, 17.1.2018 г.

Върховен касационен съд (България)
бул. "Витоша" № 2
София – град
гр. София - 1000
България

1069244 BG

Преюдициално дело C-604/17
РМ
(Запитваща юрисдикция: Върховен касационен съд - България)

Връчване на определение - член 99 от Процедурния правилник

Секретарят на Съда Ви уведомява, че с решение от 28/11/2017 г., настоящото дело е разпределено на шести състав, като същевременно приложено Ви изпраща заверен препис от определение на Съда (шести състав) от 16/01/2018 г. и връща изпратените от Вас материали.

Р

24.01.18

да се докладва на
президиума на ТК,
където делото се връща
на докладчик за изготвяне
на съдебен акт

M. Alekseev
Miroslav Alekseev
Администратор

Телефон: (+ 352) 430 31
Факс: (+ 352) 43 37 66
Ел. поща: ecj.registry@curia.europa.eu
Интернет адрес: <http://www.curia.europa.eu>

Всяка кореспонденция следва да бъде адресирана до:
Съд на Европейския съюз
Секретариат
L - 2925 LUXEMBOURG

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA
SODNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE
DEN EUROPÆISKE UNIONES DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN UNION
EUROOPA LIIDU KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION
COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE
CÚIRT BHREITHIÚNAIS AN AONTAIS EORPAIGH
SUD EUROPSKE UNIE
CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA

EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA
EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-GUSTIZZJA TAL-UNJONI EWROPEA
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DA UNIÃO EUROPEIA
CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKEJ ÚNIE
SODIŠČE EVROPSKE UNIJE
EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

10 692 11

16 януари 2018 година*

„Преюдициално запитване — Член 99 от Процедурния правилник на Съда — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Компетентност в областта на родителската отговорност — Регламент (ЕО) № 2201/2003 — Компетентност на юрисдикция на държава членка да разгледа иск в областта на родителската отговорност, в случай че детето не пребивава на територията на тази държава — Компетентност в областта на задълженията за издръжка — Регламент (ЕО) № 4/2009“

По дело C-604/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Върховен касационен съд (България) с акт от 20 октомври 2017 г., постъпил в Съда на 23 октомври 2017 г., в рамките на производство по дело

РМ

срещу

АН,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: С. G. Fernlund, председател на състава, J.-C. Bonichot (докладчик) и Ал. Арабаджиев, съдии,

генерален адвокат: M. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: A. Calot Escobar,

* Език на производството: български.

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, да се произнесе с мотивирано определение в съответствие с член 99 от Процедурния правилник на Съда,
постанови настоящото

Определение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183 и поправка в ОВ L 99, 2016 г., стр. 34).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между РМ и АН относно определяне на правото на упражняване на родителските права, на мерките за лични отношения и за заплащането на издръжка на роденото от брака им дете, в производство за развод.

Правна уредба

- 3 Съображение 12 от Регламент № 2201/2003 гласи:
„[Правилата] за определяне на компетентността по делата за родителската отговорност, създадени с настоящ[ия регламент], [се определят с оглед на висшия] интерес на детето и особено на критерия на близостта. Това означава, че компетентност[...] на първо място трябва да [имат съдилищата на] държавата членка [по] обичайното [место]пребиваване на детето, освен в няко[и] случаи на промяна на пребиваването на детето [или] по силата на споразумения между носителите на родителската отговорност“.
- 4 Член 1 от този регламент, озаглавен „Обхват“, предвижда:
„Настоящият регламент се прилага, независимо от характера на съда или правораздавателния орган, по граждански дела, отнасящи се до:
а) развод, законна раздяла или обявяването на нищожността на брака;
б) определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителската отговорност.
2. В делата по смисъла на параграф 1, буква б) може, по-специално, да се разглежда:

- а) правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения;

[...]

3. Настоящият регламент не се прилага за:

[...]

- д) задълженията за издръжка;

[...]“.

- 5 Озаглавеният „Определения“ член 2 от този регламент предвижда:

„За целите на настоящия регламент:

[...]

- 7) терминът „родителска отговорност“ означава всички права и задължения, отнасящи се до лицето или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на решение, на закона или по силата на споразумение, имащо еднакъв правен ефект. Терминът включва правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето;

[...]“.

- 6 Член 3 от същия регламент, озаглавен „Обща компетентност“, предвижда:

„Компетентни да разглеждат дела, свързани с развод, законна раздяла на съпрузите и унищожаване на брака, са съдилищата на държавата членка,

- а) на чиято територия:

- съпрузите имат обичайно местопребиваване, или
- съпрузите са имали последното обичайно местопребиваване, ако един от тях все още живее там, или
- ответникът има обичайно местопребиваване, или
- в случай на обща искова молба и единият от съпрузите има обичайно местопребиваване, или
- ищецът има обичайно местопребиваване, ако той е живял там поне една година непосредствено преди предявяването на иска, или

– ищецът има обичайно местопребиваване, ако е живял там поне шест месеца непосредствено преди предявяването на иска и е гражданин на въпросната държава членка или, ако се отнася до Обединеното кралство или Ирландия, има „domicile“ там;

б) чиито граждани са двамата съпрузи, или ако се отнася до Обединеното кралство или Ирландия, където те имат „domicile“.

[...]“.

7 Текстът на член 8 от Регламент № 2201/2003, озаглавен „Обща компетентност“, е следният:

„Съдилищата на държава членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава членка по времето, когато съдът е сезиран.

2. Параграф 1 се прилага при спазването на условията на членове 9, 10 и 12“.

8 Член 12 от този регламент, озаглавен „Пророгация на компетентност“, гласи:

„Съдилищата на държавите членки, които са компетентни по силата на член 3 по молбите за развод, законна раздяла и унищожаване на брака са компетентни по всички въпроси, които се отнасят до родителската отговорност, свързани с тази молба, когато:

а) поне единият от съпрузите притежава родителска отговорност за детето:

и

б) компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от съпрузите или от носителите на родителска отговорност, към момента на сезирането на съд, и е във висш интерес на детето.

2. Компетентността по параграф 1 се прекратява когато:

а) решението, с което се допуска или отхвърля молбата за развод, законна раздяла или унищожаване на брака, влезе в сила;

б) в случаите, когато производството по отношение на родителската отговорност е все още висящо към датата по смисъла на буква а), [щом] решението по това производство е станало окончателно;

в) производствата по смисъла на букви а) и б) са приключили по друга причина.

3. Съдилищата на държавите членки също са компетентни по отношение на родителската отговорност в производството, което е различно от това по смисъла на параграф 1, когато:

- а) детето има основна връзка с тази държава членка и особено по силата на факта, че единият от носителите на родителската отговорност има обичайното си местопребиваване в тази държава членка, или че детето е гражданин на тази държава членка;

и

- б) компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от [всички страни в производството] към момента на сезирането на съда и е във висш интерес на детето.

4. Когато детето има обичайното си местопребиваване на територията на трета държава, която не е договаряща страна по Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. относно компетентността, приложимия закон, признаването, изпълнението и сътрудничеството по отношение на родителската отговорност и мерките за закрила на децата, компетентността по силата на настоящия член се счита, че е в най-добър интерес за детето, особено ако се установи, че е невъзможно да се проведе производството в тази трета страна“.

9 Член 15, параграф 1 от посочения регламент предвижда:

„По силата на изключение, съдилищата на държава членка, които са компетентни по съществото на делото могат, ако смятат, че съдът на друга държава членка, с която детето има особена връзка, е по-подходящ за разглеждането на делото, или на отделна част от него, и когато това [съответства на висшия] интерес [н]а детето:

- а) да спр[ат] делото или част[та] от него и да покан[ят] страните да внесат искане пред съда на тази друга държава членка в съответствие с параграф 4; или
- б) да изиска[т] от съда на другата държава членка да приеме компетентността в съответствие с параграф 5“.

10 Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ L 7, 2009 г., стр. 1 и поправки в ОВ L 131, 2011 г., стр. 26, ОВ L 8, 2013 г., стр. 19 и ОВ L 281, 2013 г., стр. 29), се прилага съгласно член 1, параграф 1 от него „към задълженията за издръжка, произтичащи от семейни, родствени, брачни отношения или отношения по сватовство“.

11 Член 3 от този регламент, озаглавен „Общи разпоредби“, има следния текст:

„Компетентни по искове за задължения за издръжка в държавите членки са:
[...]

- г) съдът, който по силата на закона на съда е компетентен да разглежда иск за родителска отговорност, когато искането за издръжка допълва този иск, освен ако тази компетентност не се основава единствено на гражданството на едната от страните“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 12 Жалбоподателите по главното производство са български граждани. Те са сключили брак през 2007 г. в България, преди да се установяват да живеят във Франция. На 14 ноември 2008 г. се ражда детето им в последната държава членка. След раздялата им, настъпила през 2013 г., бащата и майката продължават да пребивават във Франция и детето остава да живее с майка си.
- 13 Майката на детето, АН, подава иск за развод, с който са съединени искания за упражняването на родителските права по отношение на ненавършилото пълнолетие дете, за определяне на мерки за лични отношения с РМ, бащата на детето, за заплащане на издръжка, както и за промяна в нейното фамилно име, пред Районен съд Пловдив (България).
- 14 РМ оспорва компетентността на тази юрисдикция да разглежда исканията във връзка с родителската отговорност и задължението за издръжка с мотива, че детето пребивава във Франция.
- 15 С определение от 3 май 2017 г. Пловдивски районен съд обаче приема, че е компетентен да разгледа не само искането за развод, в съответствие с член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003, но също и исканията във връзка с родителската отговорност и със задължението за издръжка, независимо от факта че детето има обичайното си местопребиваване във Франция. Всъщност българското право задължава съдилищата, сезирани с молба за развод, да се произнесат служебно по въпросите за упражняването на родителските права, правото на лични отношения и издръжката.
- 16 РМ обжалва това определение пред Пловдивски окръжен съд (България), който с определение от 30 юни 2017 г. също приема, че е компетентен да разгледа спора в неговата цялост, в съответствие с практиката на Върховния касационен съд (България), въпреки че детето има постоянно местопребиваване в друга държава членка, а не в Република България.
- 17 РМ подава касационна жалба срещу това определение пред Върховния касационен съд.

- 18 В този контекст Върховният касационен съд решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Допуска ли Регламент № 2201/2003 г. разглеждането на дела, свързани с родителска отговорност, без да са налице предпоставките по членове 8 и 12 от Регламента, от съд на държава членка, който е компетентен да разгледа дело за развод по силата на член 3 от Регламента, когато националното право на тази държава членка го задължава служебно да се произнесе по упражняването на родителските права, мерките за лични отношения, издръжката и ползването на семейното жилище заедно с иска за развод?“.

Производството пред Съда

- 19 Запитващата юрисдикция е поискала делото да се разгледа по реда на спешното преюдициално производство, предвидено в член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз.
- 20 На 6 ноември 2017 г. по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат Съдът реши да не уважи това искане.

По преюдициалния въпрос

- 21 Следва да се уточни най-напред, че по силата на член 99 от Процедурния правилник на Съда, когато преюдициалният въпрос е идентичен с въпрос, по който Съдът вече се е произнесъл, отговорът на този въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика или отговорът не оставя място за разумно съмнение, Съдът може във всеки един момент да се произнесе с мотивирано определение по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат.
- 22 Тази разпоредба следва да се приложи по настоящото дело.
- 23 Следва да се констатира впрочем, че от акта за преюдициално запитване не е видно запитващата юрисдикция да е сезирана с въпроса за ползването на семейното жилище.
- 24 Трябва да се припомни също, че по силата на член 3, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003 компетентни да се произнесат по молбите за развод, законна раздяла и унищожаване на брака са съдилищата на държавата членка, чиито граждани са двамата съпрузи.
- 25 Вследствие на това трябва да се приеме, че с въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че съд на държава членка, който е компетентен да разгледа по силата на член 3, параграф 1, буква б) от Регламента иск за развод между двама съпрузи, които са граждани на тази

- държава членка, е компетентен да се произнесе и относно упражняването на родителските права, правото на лични отношения и задължението за издръжка към детето на съпрузите, когато същото има обичайното си местопребиваване в друга държава членка и необходимите условия за предоставяне на тази компетентност на този съд по силата на членове 8 и 12 от посочения регламент не са изпълнени.
- 26 Според член 2, точка 7 от Регламент № 2201/2003 понятието „родителска отговорност“ визира съвкупността от права и задължения, отнасящи се до [личността] или имуществото на детето, които са предоставени в частност на физическо лице по силата на [съдебно] решение, на закона или по силата на споразумение, [пораждащо правни последици], съвкупност, която включва по-конкретно правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето. В конкретния случай, щом като РМ и АН спорят относно правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето си, спорът по главното производство попада в приложното поле на този регламент съобразно член 1, параграф 1 и член 1, параграф 2, буква а) от същия (вж. в този смисъл решение от 12 ноември 2014 г., L, С-656/13, EU:C:2014:2364, т. 34).
- 27 По отношение на компетентността за произнасяне в областта на родителската отговорност член 8, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 гласи, че съдилищата на държава членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава членка по времето, когато съдът е сезиран. Тази разпоредба се прилага обаче, както уточнява член 8, параграф 2 от този регламент, „при спазването на условията на членове 9, 10 и 12“, отнасящи се съответно до запазването на компетентността на съда на държавата членка по предишното обичайно местопребиваване на детето, до компетентността в случай на отвлечение на дете и до пророгацията на компетентност. Освен това член 15 от Регламент № 2201/2003 позволява по изключение и при определени условия съдилищата на държава членка, компетентни да разгледат делото по същество, да прехвърлят делото на съд на друга държава членка.
- 28 Що се отнася по-конкретно до член 12 от Регламент № 2201/2003, който единствен би могъл да се приложи в делото по главното производство, следва да се констатира в частност, че по силата на параграф 1 от тази разпоредба съдилищата на държавата членка, които са компетентни по силата на член 3 от този регламент по дадена молба за развод, са компетентни и по всички въпроси, които се отнасят до родителската отговорност, свързани с тази молба, когато поне единият от съпрузите притежава родителска отговорност за детето и компетентността на тези съдилища е била изрично или по какъвто и да е друг недвусмислен начин приета от съпрузите или от носителите на родителска отговорност, към момента на сезирането на съда, и е във висш интерес на детето.

- 29 При това положение от самия текст на Регламент № 2201/2003 произтича, че съд на държава членка, който е компетентен да се произнесе по силата на член 3, параграф 1, буква б) от този регламент по молба за развод между двама съпрузи, които са граждани на тази държава членка, обратно, не е компетентен да се произнесе относно правото на упражняване на родителските права и правото на лични отношения с детето на съпрузите, когато, по дело като разглежданото в главното производство, същото има към момента на сезиране на този съд обичайното си местопребиваване в друга държава членка по смисъла на член 8, параграф 1 от посочения регламент и необходимите условия за предоставяне на тази компетентност на посочения съд по силата на член 12 от същия регламент не са изпълнени, предвид факта освен това, че и от обстоятелствата по делото не следва, че тази компетентност би могла да бъде основана на членове 9, 10 или 15 от този регламент.
- 30 В такъв случай е компетентен съдът на държавата членка, в която детето има обичайното си местопребиваване към момента на сезиране на съда.
- 31 Що се отнася до искането за издръжка, несъмнено от член 1, параграф 3, буква д) от Регламент № 2201/2003 произтича, че задълженията за издръжка са изключени от приложното поле на този регламент.
- 32 Същевременно следва да се укаже на запитващата юрисдикция, че член 3, буква г) от Регламент № 4/2009 предвижда, че е компетентна да се произнесе по искове за задължение за издръжка юрисдикцията, която е компетентна по силата на закона на съда да разгледа иск за родителска отговорност, когато искането за издръжка е акцесорно спрямо този иск, освен ако тази компетентност не се основава единствено на гражданството на едната от страните. Следователно в приложение на тази разпоредба компетентната юрисдикция по силата на член 8, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 е компетентна да се произнесе и по искане за издръжка, което е акцесорно на иска за родителската отговорност, с който е сезирана (вж. в този смисъл решение от 12 ноември 2014 г., L, C-656/13, EU:C:2014:2364, т. 35).
- 33 В конкретния случай, тъй като от точка 29 от настоящото определение произтича, че българските съдилища не са компетентни да разгледат иска за родителска отговорност по отношение на детето на РМ и АН, те не са компетентни и да се произнесат по иска за издръжка на основание член 3, буква г) от Регламент № 4/2009. По-нататък от документите в преписката по делото, с които разполага Съдът, не е видно да е налице възможност тези съдилища въпреки това да са компетентни да се произнесат по задълженията за издръжка на друго основание по силата на Регламент № 4/2009.
- 34 Следователно предвид документите в преписката по делото, с които разполага Съдът, българските съдилища не са компетентни да се произнесат нито по искането относно правото на упражняване на родителските права и

на лични отношения, нито по иска за издръжка по отношение на детето на РМ и АН, тъй като компетентни за това са френските съдилища.

- 35 С оглед на гореизложеното на поставения въпрос следва да се отговори, че Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че съд на държава членка, който е компетентен да се произнесе по силата на член 3, параграф 1, буква б) от този регламент по молба за развод между двама съпрузи, които са граждани на тази държава членка, не е компетентен да се произнесе относно правото на упражняване на родителските права и правото на лични отношения с детето на съпрузите, когато същото има към момента на сезиране на този съд обичайното си местопребиваване в друга държава членка и необходимите условия за предоставяне на тази компетентност на този съд по силата на член 12 от посочения регламент не са изпълнени, като се има предвид и фактът, че и от обстоятелствата по делото в главното производство не следва, че тази компетентност би могла да се основе на членове 9, 10 или 15 от същия регламент. Този съд не отговаря и на условията, предвидени в член 3, буква г) от Регламент № 4/2009, за да се произнесе по искането за издръжка.

По съдебните разноски

- 36 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (шести състав) реши:

Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, трябва да се тълкува в смисъл, че съд на държава членка, който е компетентен да се произнесе по силата на член 3, параграф 1, буква б) от този регламент по молба за развод между двама съпрузи, които са граждани на тази държава членка, не е компетентен да се произнесе относно правото на упражняване на родителските права и правото на лични отношения с детето на съпрузите, когато същото има към момента на сезиране на този съд обичайното си местопребиваване в друга държава членка и необходимите условия за предоставяне на тази компетентност на този съд по силата на член 12 от посочения регламент не са изпълнени, като се има предвид и фактът, че и от обстоятелствата по делото в главното производство не следва, че тази компетентност би могла да се основе на членове 9, 10 или 15 от същия регламент. Този съд не отговаря и на

условията, предвидени в член 3, буква г) от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, за да се произнесе по искането за издръжка.

Съставено в Люксембург на 16 януари 2018 година.

Секретар

Председател на шести състав

A. Calot Escobar

C.G. Fernlund

Вярно с оригинала	
Люксембург, дата:	
17-01-2018	За Секретар, попълнено
 Miroslav Alekseev Администратор	